

აშშ-ის ადმინისტრაციების ეროვნული პოლიტიკა სამხრეთ კავკასიის და საქართველოს მიმართ 1992-2002 წწ.

ანა მოსაშვილი

*ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო
უნივერსიტეტის ჰუმანიტარულ მეცნიერებათა ფაკულტეტის
ამერიკისმცოდნეობის დოქტორანტი*

წინამდებარე სტატიაში განხილულია ამერიკის შეერთებული შტატების ადმინისტრაციების ეროვნული პოლიტიკა საქართველოს და სამხრეთ კავკასიის მიმართ. ნაშრომის მიზანია ამერიკული დიპლომატიური დახმარების, პოლიტიკური და ენერგეტიკული ინტერესების ჩვენება სამხრეთ კავკასიისა და საქართველოსადმი საბჭოთა კავშირის დაშლის შემდეგ და აშშ-ის გეოპოლიტიკური ამოცანების ხაზგასმა. ნაშრომი გვიჩვენებს მიზეზებს, რომლის წყალობითაც ქართულ-ამერიკული პოლიტიკური ურთიერთობები რეგიონში გამორჩეულია. ნაშრომი ასახავს ქართულ-ამერიკული პოლიტიკური ურთიერთობების დამყარების განვითარების პროცესს და აშშ-ის გეოპოლიტიკურ ინტერესებს.

1990-იან წლებში აშშ სამხრეთ კავკასიასა და ცენტრალურ აზიას, რელიგიური, პოლიტიკური თუ ისტორიული განსხვავებების მიუხედავად, ერთ მთლიან სივრცედ განიხილავდა. ბუნებრივია, ამერიკის გარდა, ამ რეგიონებში სხვა ძლიერი პოლიტიკური მოთამაშეებიც იყვნენ, მაგალითად, რუსეთის ფედერაცია, თურქეთი და ირანი, რომლებიც კავკასიასა და ცენტრალურ აზიას, გეოპოლიტიკური თვალსაზრისით, სტრატეგიულ მნიშვნელობას ანიჭებდნენ. სანამ შტატებს ზემოხსენებული რეგიონებისადმი სანავთობო ინტერესები გაუჩნდებოდა, 1992 წელს აშშ-ის კონგრესში მიიღეს „თავისუფლების მხარდამჭერი აქტი“, რომელიც ახალ დამოუკიდებელ რესპუბლიკებში დემოკრატიისა და საბაზრო ეკონომიკის ხელშეწყობას გულისხმობდა (Congress, 1992). თუმცა მალევე აზერბაიჯანს ამერიკის მთავრობის დახმარება შეუწყდა, რისი მიზეზიც გახდა მთიანი ყარაბაღის კონფლიქტის გამო ბაქოს მიერ სომხეთისთვის ბლოკადის გამოცხადება. აზერბაიჯანული მხარის დასჯა სომხური დიასპორის ნევრებმა გადაწყვიტეს (Zarifian, 2015). საგულისხმოა, რომ 1993 წელს, როდესაც სომხეთის ჯარებმა აზერბაიჯანის ერთი მეხუთედი (მთიანი ყარაბაღი) დაიკავეს, შტატებს მსგავსი პოლიტიკური სანქციებისთვის არ მიუმართავს. აშშ-ის მთავრობა საბჭოთა კავშირის დაშლის შედეგად წარმოქმნილ სახელმწიფოებთან ეფექტური პოლიტიკის ჩამოყალიბების მნიშვნელობას აღიარებდა. 1993 წლის მარტში შტატების პრეზიდენტის პოლიტიკური ნდობით აღჭურვილი დიპლომატი სტროუბ

ტელბოტი ახალ დამოუკიდებელ სახელმწიფოებში საგანგებო დავალებათა ელჩის თანამდებობაზე დაინიშნა. თუმცა კავკასიისა და ცენტრალური აზიის ქვეყნები ვაშინგტონისთვის მაინც მეორეხარისხოვნად რჩებოდა. ბილ კლინტონის პრეზიდენტობის პირველი ვადის დროს ვაშინგტონი ცდილობდა, ყოფილი საბჭოთა რესპუბლიკებიდან რუსული და საბჭოური ტექნიკა, ისევე როგორც ბირთვული შეიარაღება, გატანილიყო. 1992-1996 წლებში ახალ დამოუკიდებელ სახელმწიფოებზე პასუხისმგებლობა აშშ-ის მთავრობის დეპარტამენტებსა და მათ ქვედასამსახურებს დაეკისრათ, კერძოდ, ვითარების კონტროლი საერთაშორისო განვითარების სააგენტოსა და სახელმწიფო დეპარტამენტს შორის გაიყო. ცენტრალური აზიის ქვეყნებზე ზედამხედველობა – პენტაგონში აშშ-ის ახლო აღმოსავლეთში დისლოცირებული ჯარების წარმომადგენლობას, ხოლო კავკასიის რეგიონის მონიტორინგი შტატების ევროპული ჯარების სარდლობას დაევალა. 1995 წელს აშშ-ის სავაჭრო დეპარტამენტმა ახალ დამოუკიდებელ სახელმწიფოებთან ენერგეტიკულ და სავაჭრო სფეროში თანამშრომლობის საკუთარი სამსახური შექმნა, რამაც შტატების მხრიდან ერთიანი პოლიტიკის გატარებას ხელი ვერ შეუწყო.

1992 წელს, როდესაც სსრკ როგორც სახელმწიფო უკვე აღარ არსებობდა, მსოფლიო მედიაში პენტაგონიდან ცნობილი გახდა, რომ ვაშინგტონი საბჭოთა კავშირის დაშლის შემდეგ ჩამოყალიბებულ ვითარებაზე ახალ სტრატეგიას ამუშავებდა (Jentelso, 2013:342). ამ დოქტრინის მიხედვით კი, აშშ მსოფლიოში მთავარ მოქმედ სუბიექტად რჩებოდა და თავიდანვე ახალი კონკურენტის გამოჩენას გამორიცხავდა. პენტაგონი ხაზს უსვამდა შტატების უნიკალური და ზესახელმწიფოს სტატუსის შენარჩუნებისა და აღიარების მნიშვნელობას. დოკუმენტი რეალიზმის თეორიასთან თავსებადი იყო და აქცენტს ძალის, ეკონომიკურ, კულტურულ, სამხედრო, ტექნოლოგიურ სფეროებში პირველობაზე აკეთებდა. რაც მთავარია, კონკურენტების შესაჩერებლად ახალი გლობალური როლის გამოყენებასაც არ გამორიცხავდა. ვფიქრობთ, ჯორჯ ბუშის (უფროსის) საერთაშორისო კონცეფცია ნათლად გამოიხატა საბჭოთა კავშირის დაშლის პერიოდში და ახალ დამოუკიდებელ სახელმწიფოებთან დიპლომატიური ურთიერთობების დამყარების პროცესში. ვაშინგტონმა საკმაოდ სწრაფად შეაფასა და გააანალიზა ყოფილ საბჭოთა რესპუბლიკებთან ახალი პოლიტიკის გატარების აუცილებლობა და მიუხედავად იმისა, რომ შტატებისთვის ეს რეგიონი პოლიტიკური თამაშებისთვის უცხო იყო, ცდილობდა, ნაცნობი და მისთვის მისაღები გეოპოლიტიკური წესებით ეხელმძღვანელა. აშშ-მა ნელი ტემპით, თუმცა პრაგმატული ურთიერთობებიდან გამომდინარე, ახლო პოლიტიკური კავშირები დაამყარა ყოფილ საბჭოთა რესპუბლიკებთან, მათ შორის, საქართველოსთან. არც ის უნდა დაგვავიწყდეს, რომ მანამდე საქართველოში ამერიკული ჰუმანიტარული დახმარება ჩამოვიდა.

1992 წლის 21 მაისს ცნობილი გახდა, რომ ამერიკის შეერთებული შტატების სახელმწიფო მდივანი ჯეიმს ბეიკერი საქართველოს ესტუმრებოდა. აშკარა იყო ვაშინგტონის დაინტერესება თბილისთან ორმხრივი ურთიერთობების გაღრმავებით. შტატები მზად იყო, საქართველოს თავისუფალი ბაზრისა და დემოკრატიული ინსტიტუტების დაარსებასა და გაძლიერებაში აქტიურად დახმარებოდა. რაც მთავარია, ჯეიმს ბეიკერი საქართველოს მთავრობის მეთაურს, ედუარდ შევარდნაძეს, შეხვედებოდა (Boucher, 1992). აღნიშნული ვიზიტი მსოფლიო მედიის ყურადღების ქვეშაც მოექცა. დასავლური პრესა ხშირად წერდა, რომ ბეიკერი საქართველოში პირადი მეგობრის მხარდასაჭერადაც ჩადიოდა, რომელთანაც დიდი ხნის მეგობრობა აკავშირებდა (Crossette, 1992). მიუხედავად ამისა, 1992 წელს, როდესაც ქვეყანა ახალი საგარეო თუ საშინაო პოლიტიკური ნაბიჯების გადადგმას სწავლობდა, აშშ-ის სახელმწიფო მდივნის ვიზიტი, უდავოდ, დიდი პოლიტიკური მოვლენა იყო.

1992 წელი აღსანიშნავია იმითაც, რომ ჯორჯ ბუშის (უფროსის) პრეზიდენტობის ბოლო 365 დღე იყო. მიუხედავად ამისა, სულ რაღაც რამდენიმე თვეში საქართველომ და შტატებმა რეალურ დიპლომატიურ შედეგებს მიაღწიეს.

საქართველო-შეერთებული შტატების პოლიტიკური ურთიერთობები საკმაოდ დინამიკურად და ეფექტურად ვითარდებოდა. შეიძლება ითქვას, რომ პრეზიდენტ ჯორჯ ბუშის (უფროსის) მმართველობის ბოლო წელი ქართულ-ამერიკული დიპლომატიური და ორმხრივი თანამშრომლობის დასაწყისი აღმოჩნდა, რამაც განსაზღვრა შემდგომი დიპლომატიური ურთიერთობები. ეს ურთიერთობები კი მნიშვნელოვანი და სტრატეგიული აღმოჩნდა სამხრეთ კავკასიაში.

1993 წელს თეთრი სახლის ოვალური კაბინეტი დემოკრატმა ბილ ქლინტონმა დაიკავა. ქლინტონის საგარეო პოლიტიკაში საერთაშორისო სისტემის მულტილათერალური კონცეფცია გადამწყვეტი იყო. ამერიკის შეერთებული შტატები მსოფლიოში ძალის მთავარ აქტორად რჩებოდა. ამავე დროს, ის მნიშვნელოვან აქცენტს საერთაშორისო ორგანიზაციებზე აკეთებდა. ეროვნული ინტერესების სისტემაში პრინციპები და კეთილდღეობა იყო მთავარი. ბილ ქლინტონი დიპლომატიასა და ძალის შეზღუდულ გამოყენებას ირჩევდა (Jentelson, 2013: 475). სევე, ქლინტონის ადმინისტრაციის პოლიტიკას სამხრეთ კავკასიასთან მიმართებაში „რბილი ძალის“ სახითაც განიხილავენ, რომელიც ცდილობდა ეკონომიკური და პოლიტიკური მექანიზმებით ამერიკული საგარეო პოლიტიკის მიზნების გატარებას (Baban... 2010: 94). ვაშინგტონის მიზანი აზერბაიჯანის ნავთობკომპანიების საერთაშორისო პარტნიორებთან დაახლოება იყო, რომ რუსეთის ფედერაციის და ირანის

როლი საერთაშორისო ენერგოპროექტებში შემცირებულიყო (Baban2010: 95). საბოლოოდ კი, ამერიკული კომპანიების მხრიდან აზერბაიჯანული ბუნებრივი რესურსების ათვისებამ – სამხრეთ კავკასიის რეგიონში საქართველოს და აზერბაიჯანის მტკიცე კავშირები, ხოლო მთიანი ყარაბაღის კონფლიქტის და რუსული სამხედრო დახმარების წყალობით, სომხეთი კრემლზე დამოკიდებული ჩამოაყალიბა.

ბილ ქლინტონის ადმინისტრაციის აზრით: მომდევნო საუკუნეში მსოფლიოს უსაფრთხოებისთვის საერთაშორისო თანამშრომლობას ექნებოდა სასიცოცხლო მნიშვნელობა, რადგან ამერიკის წინაშე ბევრი გამოწვევა იდგა, რომლებსაც მხოლოდ ერთი ქვეყანა ვერ გაუმკლავდებოდა. აშშ-ის უსაფრთხოებასთან დაკავშირებული ნებისმიერი მიზანი ყველაზე კარგად იქნებოდა მიღწეული მხოლოდ იმ შემთხვევაში, თუ შტატების გავლენა და უნარი ამოქმედდებოდა საერთაშორისო ორგანიზაციებისა და ალიანსების საშუალებით ან სპეციფიკური საკითხის გარშემო შექმნილი მიზნობრივი კოალიციებით, რომლებსაც სათავეში თავადვე ჩაუდგებოდა. ამერიკის ლიდერობა გაერთიანებული ერების ორგანიზაციასა და სხვა საერთაშორისო ორგანიზაციებში, გრძელვადიანი ურთიერთობები მოკავშირეებთან და მეგობარ სახელმწიფოებთან გადამწყვეტი იყო აშშ-ის უსაფრთხოებისთვის (Jentelson, 2013: 348).

დემოკრატი პრეზიდენტის, ბილ ქლინტონის, ადმინისტრაციის დროს შეერთებული შტატები დარჩა უძლიერეს აქტორად მსოფლიოში, მაგრამ სხვა სახელმწიფოები და საერთაშორისო ინსტიტუტები, როგორცაა, მაგალითად, გაერთიანებული ერების ორგანიზაცია, თამაშობდნენ გაცილებით დიდ როლს მსოფლიო წესრიგის დამყარებაში (Jentelson, 2015: 475). საერთაშორისო სისტემის მულტილატერალური კონცეფცია მის საგარეო პოლიტიკაში გაზიარებული იყო. ეროვნული ინტერესების იერარქიაში კი კეთილდღეობა და პრინციპები იყო პირველ ადგილზე. 1994 წელს, კონგრესში პრეზიდენტის ყოველწლიური გამოსვლისას, ბილ ქლინტონმა განაცხადა, რომ ის ემხრობოდა „დემოკრატიული მშვიდობის“ თეორიას (Jentelson, 2015:475). მაშასადამე, ქლინტონმა აქცენტი დიპლომატიასა და ძალის შეზღუდულ გამოყენებაზე გააკეთა, ამიტომაც მისი მმართველობის დროს ქართულ-ამერიკული ურთიერთობები ახალ ეტაპზე გადავიდა და წინა პლანზე გამოვიდა დემოკრატიული ინსტიტუტების განვითარება, დემოკრატიული პრინციპები და უსაფრთხოების დაცვის პრიორიტეტები.

საქართველოს პრეზიდენტი ედუარდ შევარდნაძე ქლინტონს თეთრ სახლში ოფიციალური ვიზიტით 1994 და 1997 წწ. ესტუმრა. ბილ ქლინტონი პირადად იყო ჩართული მოლაპარაკებებში საერთაშორისო ენერგოპროექტებთან დაკავშირებით სამხრეთ კავკასიაში.

ამერიკელი დიპლომატი მეთიუ ბრაიზა იხსენებდა, რომ 1996 წლამდე აშშ-ს კასპიის ზღვის რეგიონის მიმართ დიდი ინტერესი არ ჰქონია და მისი ენერგოდაინტერესება რეგიონში მხოლოდ რამდენიმე ამერიკული კომპანიით თუ გამოიხატებოდა (Bryza, 2017). ბრაიზა, ასევე, აღნიშნავდა, რომ ბილ კლინტონის ადმინისტრაციაც იმ პერიოდში სამხრეთ კავკასიაში შეერთებული შტატების საგარეო როლის გაზრდას განსაკუთრებულ ყურადღებას არ აქცევდა. თუმცა საბოლოოდ, შტატების გეოპოლიტიკური ინტერესებიდან გამომდინარე, ვაშინგტონს მაინც მოუწია აქტიური საგარეო პოლიტიკის გატარება სამხრეთ კავკასიაში, რაც საკმაოდ ბევრ პროექტს ითვალისწინებდა (Bryza, 2017). ბრაიზას თქმით, კლინტონის ადმინისტრაციის წევრებს შორისაც იყვნენ გავლენიანი ამერიკელი პოლიტიკოსები, რომლებიც აშშ-ის პოლიტიკის გააქტიურებას სამხრეთ კავკასიაში არ მიესალმებოდნენ, მაგალითად, რექს ტილერსონი, რომელიც პრეზიდენტმა დონალდ ტრამპმა თეთრ სახლში მოსვლის შემდეგ სახელწმიფო მდივნის პოსტზე დანიშნა (Bryza, 2017). მეთიუ ბრაიზას დაეთანხმა ექსპერტი ზეინო ბარანიც, რომელიც მიიჩნევდა, რომ რეგიონს ამერიკის შეერთებულ შტატებში პოლიტიკოსებისა და ინტელექტუალების დიდი ნაწილი არც კი იცნობდა (Baran, 2002: 222).

ვიდრე შტატები თავისი გეოპოლიტიკური ინტერესების სამხრეთ კავკასიაში ენერგოპროექტებით იმპლემენტაციას საბოლოოდ არ მიაღწევდა, მისი საგარეო პოლიტიკა დიდი დილემის წინაშე იქნებოდა.

ცნობილი დიპლომატი მეთიუ ბრაიზა ხაზს უსვამდა რუსეთის ფედერაციის ფაქტორს და იმ პოლიტიკურ მოთხოვნას, რომელიც კრემლიდან გაისმა ენერგოპროექტებთან დაკავშირებით. რუსეთი ითხოვდა, რომ კასპიის ზღვიდან ნავთობსა და გაზს რუსეთის ფედერაციისა და ყაზახეთის ტერიტორიებზეც გაეწვლი. საბოლოოდ, ამერიკული და რუსული მხარეები შეთანხმდნენ და კასპიის ზღვის აუზის ხუთი ენერგოპროექტიდან ორი რუსეთის ფედერაციის მოთხოვნის გათვალისწინებით განხორციელდა. ესენია: ბაქო-ნოვოროსიისკისა და ყაზახეთი-ნოვოროსიისკის ენერგოპროექტები; რაც შეეხება დანარჩენ სამს: ბაქო-სუფსის ნავთობის მილსადენს, სამხრეთ კავკასიის გაზის მილსადენსა და ბაქო-თბილისი-ჯეიჰანის პროექტს, როგორც ვხედავთ, აზერბაიჯანის, საქართველოსა და თურქეთის ენერგოპროექტს მაინც შეიქმნა და ყველა მხარე კმაყოფილი დარჩა (Bryza, 2017). შეერთებული შტატების პრეზიდენტ ბილ კლინტონის უშუალო მონაწილეობით საუკუნის პროექტებს მისი მმართველობის პერიოდში დაედო სათავე.

ჯორჯ ბუშის (უმცროსის) ადმინისტრაციის პოლიტიკა და ღირებულებათა სისტემა უფროსი ჯორჯ ბუშისაგან დიდად განსხვავდებოდა. მის საერთაშორისო დოქტრინაში ბიპოლარული სისტემა უნიპოლარულმა ჩაანაცვლა, სადაც ამერიკის შეერთებული შტატები ერთადერთი ზესახელმწიფო იყო.

ბუშმა (უმცროსმა) აქცენტი ეროვნული ინტერესებით ძალის გამოყენებაზე გააკეთა. ამისთვის კი აირჩია სტრატეგია, რომლითაც ვაშინგტონის გეოპოლიტიკურად სასურველი მიზნის მისაღწევად და, საერთოდ, დემოკრატიის სახელით ძალის ცალმხრივად გამოყენება შესაძლებელი იყო. აქედან გამომდინარე, იდეოლოგიას კლასიკური რეალიზმი არჩია (Jentelson, 2013:475). გარდა ამისა, ბუშმა თავისი მმართველობის დროს უნილატერალურ მოდელს მიანიჭა უპირატესობა, რომელიც საგარეო პოლიტიკაში კონკრეტული სახელმწიფოს დამოუკიდებლად მოქმედებას გულისხმობს (Jentelson, 2013:341). ბუშის არჩეული საერთაშორისო კონცეფცია მკაფიოდ გამოიხატებოდა მისი ადმინისტრაციის პოლიტიკაში, რასაც, სულ ცოტა, ერაყისა და ავღანეთის მაგალითების დასახელებაც ცხადყოფს. უფრო მეტიც, კლასიკური რეალიზმის წყალობით, ვაშინგტონმა საქართველოსთან, ისევე როგორც აზერბაიჯანთან, სამხედრო დონეზე თანამშრომლობა გააძლიერა, რისი წყალობითაც ავღანეთის და ერაყის ომების დროს ორივე ქვეყანა საერთაშორისო მისიის წევრები იყვნენ.

2002 წლის 22 ნოემბერს პრეზიდენტი ედუარდ შევარდნაძე ჩრდილო-ატლანტიკური ალიანსის სამიტს ქ. პრალაში დაესწრო. პირველად დამოუკიდებელი საქართველოს ისტორიაში ქვეყანამ ოფიციალურად განაცხადა, რომ მზად იყო, ალიანსში გასაწევრიანებლად საჭირო ვალდებულებები შეესრულებინა.

საქართველოს ხელისუფლება, ედუარდ შევარდნაძის მეთაურობით, აცნობიერებდა, რომ ჩრდილოატლანტიკური ალიანსისკენ მიმავალი გზა არ იქნებოდა ადვილი და ხანმოკლე. თუმცა პოლიტიკური გამოწვევების გადასალახავად ის მზადყოფნას აცხადებდა: „ერთი ან ორი წელი საკმარისი არ იქნება იმისთვის, რომ ნატოს წევრი გახდეთ. ჩვენ გვესმის, რომ ამას დრო დასჭირდება“ (შევარდნაძე, 2002).

საქართველოს დამოუკიდებლობის ცნობის შემდეგ, ამერიკული დახმარება პირველად ხორბლის გამოგზავნით გამოიხატა. ზუსტად 10 წელიწადში კი პრეზიდენტმა ედუარდ შევარდნაძემ ჩრდილოატლანტიკური ალიანსის წევრობაზე სურვილი ოფიციალურად განაცხადა. ქართულ-ამერიკული ორმხრივი ურთიერთობების ტრანსფორმაცია აშკარაა. დარწმუნებული ვართ, რომ 1992 ან მის მომდევნო წლებში, ძნელად თუ ვინმე წარმოიდგენდა, რომ საქართველო-ამერიკის შეერთებული შტატების პოლიტიკური ურთიერთობები სულ სხვა დონეზე იქნებოდა. აქედან გამომდინარე, აშკარაა, რომ მიუხედავად არსებული სირთულეების და დაბრკოლებებისა, ქართულ-ამერიკული პოლიტიკური ურთიერთობების მნიშვნელობა კითხვის ნიშნის ქვეშ არასდროს დამდგარა. არც ის უნდა დავივიწყოთ, რომ საქართველო იყო, არის და იქნება ვაშინგტონისთვის ერთ-ერთი მთავარი

პარტნიორი როგორც რეგიონში, ისე მის ფარგლებს გარეთ. თუმცა უნდა გვახსოვდეს, რომ ქართულ-ამერიკული პოლიტიკური ურთიერთობები არის ამერიკულ-რუსული თანამშრომლობის ნაწილიც, რომელიც, თავის მხრივ, საკმაოდ ფართოა და ბევრად უფრო გადამწყვეტი.

უკვე დიდი ხანია სამხრეთ კავკასიის რეგიონში საქართველო შეერთებული შტატების მთავარი, გეოპოლიტიკურად ერთგული, მოკავშირეა. ნათელია, რომ აშშ-ის პრიორიტეტები და ინტერესები დიპლომატიური ურთიერთობების დამყარების შემდეგ ეტაპობრივად გაღრმავდა და თანამშრომლობის სფეროებიც გაფართოვდა. ამერიკული მხარე საქართველოს დახმარებას უწევდა და ახლაც ეხმარება როგორც საშინაო პრობლემების, ისე საგარეო რისკების თავიდან აცილების პროცესში. სწორედ შეერთებული შტატების გეოპოლიტიკურმა ინტერესმა სამხრეთ კავკასიაში საერთაშორისო ენერჯო-პროექტებში საქართველოს ჩართულობის თაობაზე გაზარდა საქართველოს გეოგრაფიული და სტრატეგიული მნიშვნელობა დანარჩენი მსოფლიოსთვის. 1992-2002 წწ.-ში ქართულ-ამერიკული პოლიტიკური ურთიერთობები საერთო სარგებელსა და საერთაშორისო ინტერესზე იყო დამყარებული.

გამოყენებული ლიტერატურა:

1. შევარდნაძე, 2002: შევარდნაძე ე., საქართველო ნატოში მიიღტვის, civil.ge, <https://old.civil.ge/geo/article.php?id=2249> 23.11.2002 (მოძიებულია 2018 წლის დეკემბერში).
2. Baban...2010: Baban I., Shiriyev Z., The U.S. South Caucasus Strategy and Azerbaijan, esiweb.org. <https://esiweb.org/pdf/esi-turkey-tpq-vol9-no2-baban+shiriyev.pdf> (მოძიებულია 2019 წლის აპრილში).
3. Baran, 2002: Baran Z., The Caucasus: Ten Years after Independence. The Washington Quartely, 2002.
4. Boucher, 1992b: Boucher R., US Department of State Daily Briefing #80: Thursday, <http://dosfan.lib.uic.edu/ERC/briefing/daily-briefings/1992/9205/080.html> 05.21.1992. (მოძიებულია 2018 წლის თებერვალში).
5. Bryza, 2017: Bryza M., The South Caucasus in the International Arena, <https://www.youtube.com/watch?v=jCf348t4XmE>, (მოძიებულია 2019 წლის მარტში).
6. Crossette, 1992: Crossette B., Baker Visits Georgia to Help a Friend; www.nytimes.com <https://www.nytimes.com/1992/05/26/world/baker-visits-georgia-to-help-a-friend.html> 26.05.1992 (მოძიებულია 2018 წლის მარტში).
7. Jentelson, 2013: Jentelson B., American Foreign Policy: The Dynamics of Choice in the 21st Century, Paperback, 2013.
8. Congress, 1992: Congress.gov. <https://www.congress.gov/bill/102nd-congress/senate-bill/2532> 10.01.1992

9. Zarifan, 2015: Zarifian J., U.S. Foreign Policy in the 1990s and 2000s, and the Case of the South Caucasus (Armenia, Azerbaijan, Georgia, [journals.openedition.org https://journals.openedition.org/ejas/11135#tocto1n1](https://journals.openedition.org/ejas/11135#tocto1n1) (მოძიებულია 2017 წლის თებერვალში).

The U.S. National Policy toward South Caucasus and Georgia in 1992-2002

Ana Mosashvili

Ph.D in American Studies,

Ivane Javakhishvili Tbilisi State University

Abstract

The goals of my thesis are to show the U.S.'s diplomatic assistance after the USSR fall and analyze American interests in South Caucasus and Georgia. I will try to answer the issues: what political results were brought about the U.S. diplomacy and political relations after Georgia's Independence. The aim of the work is to promote, answer, and value the United States foreign policy toward South Caucasus and Georgia after the USSR collapse and show the peculiarities that made American-Georgian partnership strategic in the region.

The present research topic presents one of the complex topics, which looks at the most important decade of Georgian-American political relations. The main achievement of the present work is expressed in its innovation, as it is the first attempt to research Georgian-American relations in the of XX century.